

## De Nieuwe Tijd (1543–1789)

### HEUMEN EN MALDEN IN DE VERKOOP

door Jan Willemsen

De geschiedenis van de vier dorpen, als deel van het hertogdom Gelre, is zeer bewogen geweest. In 1543 kwam krachtens het verdrag van Venlo heel Gelre onder Karel V, keizer van Duitsland en koning van Spanje. Na de dood van Karel V bleef Gelre, met de Nederlanden, toebehoren aan de koning van Spanje, Filips II. Aan die situatie kwam een einde met de Tachtigjarige Oorlog toen Gelre toetrad tot de Unie van Utrecht en deel ging uitmaken van de republiek der Nederlanden.

Het begin van de Tachtigjarige Oorlog ging aan onze regio bepaald niet geruisloos voorbij. Spaanse troepen trokken langs de Maas, ze versloegen in 1574 op de Mookerhei de legers van de gebroeders van Nassau en veroverden in 1586 de vestingstad Grave. Dat beleg van Grave voerden ze deels vanaf de overkant van de Maas, bij Nederasselt. Ook de Staatse troepen kwamen in onze regio. In 1591 veroverde Maurits Nijmegen, waardoor het Rijk van Nijmegen weer in Nederlandse handen viel. Een paar jaar later, in 1602, sloeg Maurits het beleg voor Grave, waardoor de regio opnieuw geteisterd werd door soldatenvolk. Gedurende de Hollands-Franse oorlog, die begon met het rampjaar 1672 en werd afgesloten met de vrede van Nijmegen in 1678, was het ook weer raak. De Fransen kwamen met een leger van meer dan 100.000 man, trokken vanuit het zuiden langs de Maas en namen in 1672 Grave in, waarmee ze de weg naar het noorden, richting Utrecht, in handen hadden. Ze kwamen ook aan deze kant van de Maas en hebben waarschijnlijk in die tijd het kasteel te Balgoij verwoest. Een paar jaar later, in 1674, werd de vesting Grave heroverd door stadhouder Willem III. Tijdens deze oorlog, in 1676, is het 'Huys te Overasselt', waar de Kasteelsestraat naar leidde, verwoest.

De achttiende eeuw begon tamelijk rustig. In de tweede helft daarentegen was er weer veel aan de hand. In 1769 kocht de Stad Nijmegen de heerlijkheden Heumen en Malden van de laatste eigenaresse Genoveva Maria gravin van Welderen, geboren Van Steenhuys, Vrouwe van Heumen. De stad was in die aankoop geïnteresseerd omdat ze de weg naar het zuiden, naar de Maas, in bezit wilde houden. Kort na 1769 begon Nijmegen met het doorverkopen van die delen van de aankoop waarin ze niet geïnteresseerd was, zoals het kasteel van Heumen. Het bosgebied Heumensoord bleef echter Nijmeegs.

Aan het einde van de eeuw stond Europa in vuur en vlam en ook dat had zijn weerslag in deze regio. In 1789 vond de Franse Revolutie plaats en begon een serie Europese oorlogen, waar ook ons land bij betrokken was. In 1794 trok een Frans leger van meer dan 100.000 man op tegen de Republiek en sloeg het beleg voor Grave. Voor de zoveelste keer werd de regio geteisterd door soldatenvolk. Er kwam een einde aan de Republiek der Verenigde Nederlanden en de Bataafsche Republiek werd gesticht. Bestuurlijke structuren en privileges die aan de oude standenmaatschappij herinnerden, moesten wijken. Vandaar dat in 1798 de heerlijkheden Heumen en Malden werden opgeheven. Zij kregen nu de bestuursvorm van een gemeente.



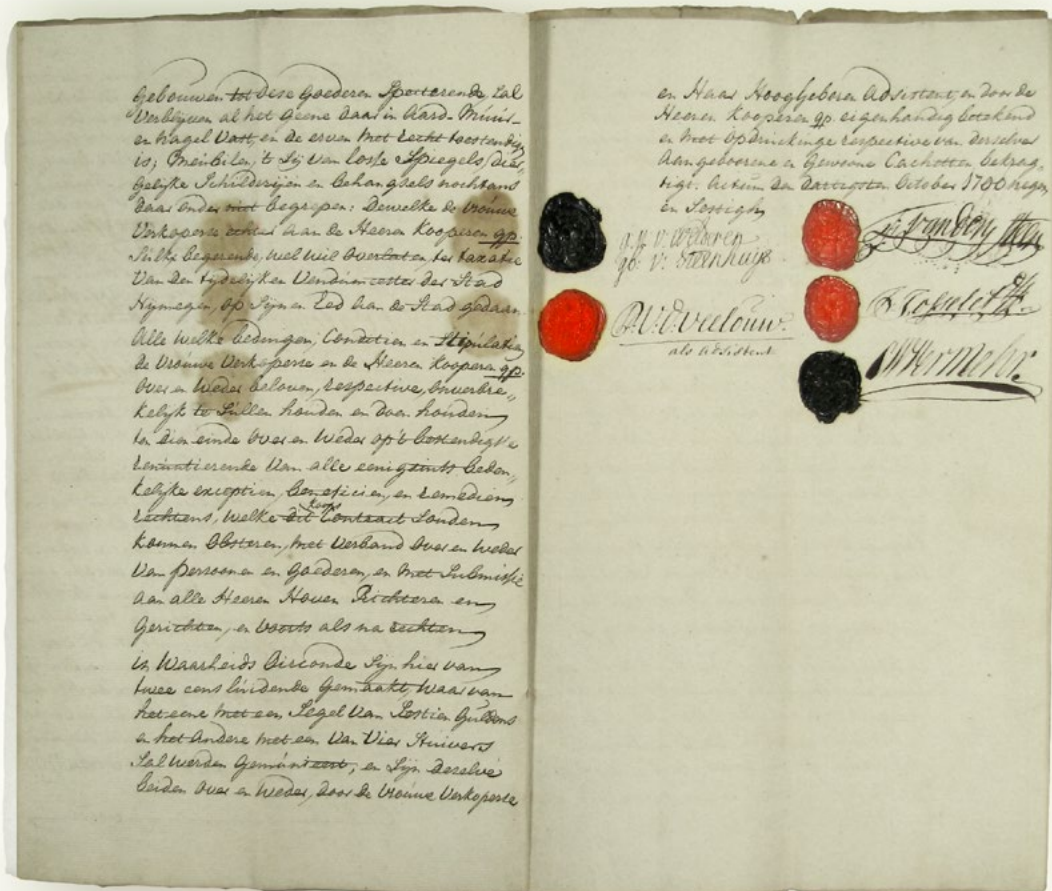
Pieter de Jode, naar Otto van Veen, portret van de hertog van Parma (Rijksprentenkabinet, Amsterdam, RP-P-OB-9032)



Michiel Jansz. van Mierevelt, portret van Maurits, prins van Oranje, ca. 1613 - ca. 1620 (Rijksmuseum, Amsterdam)



Romeyn de Hooghe, De Inname van Grave, belegering door Parma, gezien vanaf de Nederasseltse kant, 1586, ets (Rijksmuseum, Amsterdam, RP-P-OB-80.024)



Nijmegen koopt Heumen en Malden, 30 oktober 1769 (RAN OAN 2234, foto LE)